

## Opdelingen af dentale materialer

Ud fra anmeldelserne af arbejdsskader i tandplejen generelt i Danmark tegner der sig et særligt billede. Når man ser bort fra antallet af bevægeapparatskader, er det primært hudskader og ikke mindst kontakteksemer, som gør sig gældende. Disse kan igen deles i 2 grupper – Irritative eksemer og allergene eksemer. Blandt de irritative eksemer gemmer sig også toksiske eksemer forårsaget af syre/base-påvirkninger. Disse forhold bekræftes samtidig af den eksisterende arbejdsmedicinske faglitteratur på området.

Dette har dannet baggrund for opdelingen og beskrivelsen af de forskellige grupper af dentale materialer.

| Kemisk APV                                        | Farlige egenskaber                                                                                 |
|---------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Irritanter og Allergener                          | Hudirritation (kløe), Urticaria<br>Eksem, sår<br>Kontaktallergi :<br>-Type IV<br>-Type I (sjælden) |
| Toksiske stoffer                                  | Sår på hud<br>Øjenskade<br>Forgiftning (Hg-damp)                                                   |
| Dampe og støv og<br>Organiske<br>opløsningsmidler | Neurotoksiske reaktioner<br>Bronchitis<br>Respirationsvej allergi<br>Pneumoconiose                 |
| Anæstetika                                        | Knoglemarvs depression<br>Fertilitetsafvigelse                                                     |
| Diverse materialer                                | Ufarlige                                                                                           |

Hvad angår irritanter og allergener bruges disse i ganske små mængder. Især dental plasts akrylatnavne er vanskelige at beskrive, og vi har valgt at forkorte deres navne og betragte dem samlet som **grupper** af mono- og dimetakrylater, initiatorer, acceleratorer, inhibitorer, UV-acceleratorer, - alle med irritativt og allergent potentiale. Skønt visse af disse grupper ikke er beskrevet i sikkerhedsdatabladene jf. mærkningsregler, er de medtaget i denne kemiske APV, da de dermatologisk set er allergener. Enkelte små hydrofile og lipofile monoakrylater, som f.eks. 2 HEMA, er nævnt og har indgået i undervisningen/instruktionen pga. deres evne til at penetrere hud. Skulle man være i tvivl, findes deres risikopotentiale i sikkerhedsdatabladene.

Stoffer, som har flere egenskaber, dvs. er både allergene og toksiske, vil primært være placeret i gruppen, hvor den sundhedsskadelige effekt er størst – typisk den allergene. Glasionomer LC vil således være i irritant-allergen-gruppen pga. plastindhold, mens ren glasionomer uden plast er placeret i toksisk gruppe ud fra sit syreindhold. I vid udstrækning er gennemgangen i øvrigt opbygget efter de foreliggende sikkerhedsdatablade.

Påføring af grænseværdierne (GV) er påført i tabellerne, hvor de har værdi. Det er særdeles relevant at beskrive GV for N2O på 50 ppm, fordi denne netop udfordres af praksis, hvis patienter taler

undervejs. Enkelte flygtige plaster som MMA, der også kan betragtes som et organisk opløsningsmiddel, kan med fordel påføres en GV (25 ppm). Tilsvarende bør rengørings- og opløsningsmidlet acetone, hvis man har dette på hylderne, også beskrives ved sin GV (225 ppm). For plaststoffer, hvor man arbejder non touch og med handsker, virker det irrelevant at indføre disse i tabellerne. De er i forvejen nævnt i sikkerhedsdatabladene.

Stoffernes leverandørplysninger og sikkerhedsdatablade er tandplejepersonalet vant til at håndtere. Det nye er, at disse skal være opdaterede og helst ikke bør være mere end 2 år gamle. Dette har visse udfordringer alt den stund at flere dentalfirmaer og leverandører ikke selv har opdateret sine blade, eller at sikkerhedsdatabladene er uforandrede gennem de seneste år. Tandplejen bør fremover være opsøgende og bede forhandlerne løbende om opdatering.

## Tandplejens omgang med dentale materialer

---

Lige siden starten af 00'erne har Randers Kommune Tandpleje lavet APV. Det kemiske arbejdsmiljø har været en del af AM-arbejdet, da man mindst hvert 3. år skulle foretage en samlet APV for hele tandplejen. Arbejdet har hovedsageligt været koncentreret omkring sikkerhedsdatablade og udarbejdelse af Arbejdspladsbrugsanvisninger, tjek af korrekt mærkning og forældelse af dentale materialer, og forebyggelse af AM-lidelser via værnemidler og god hygiejne.

Arbejdet med tandmaterialer i den kommunale tandpleje har særlige karakteristika:

- Små mængder af dentale materialer (få gr.)
- Udstrakt brug af værnemidler og opmærksomhed på non touch
- Hyppig håndvask
- Arbejde med reaktive stoffer i flydende form (irritanter og allergener)
- Arbejde med toksiske stoffer (syre, baser, klorider)
- Arbejde med dampe og støvende processer
- Uddannet personale med kendskab til stoffer og sikkerhedsdatablade, APV
- Velreguleret arbejdsområde (NIR-T, Sundhedsforskrifter, lovgivning)

Sammenfattende kan man sige, at der generelt er lille eksponering for diverse små mængder og til tider irritative og allergene stoffer, og at personalet er uddannet og har udstrakt brug af værnemidler.